

MIELIKUVAT JA OPPIMINEN LAULUPEDAGOGIIKASSA

Anne Viljamaa

**Pedagoginen opinnäytetyö
Sivskuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Viljamaa, Anne	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö (5 op)	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Mielikuvat ja oppiminen laulupedagogiikassa		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja(t) Laitinen-Väänänen, Sirpa		
Toimeksiantaja(t) Kuopion Musiikki- ja Tanssiakatemia, Savonia-ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä Opinnäytetyössä tarkastellaan mielikuvaoppimista ja sen käyttöä laulun opetuksessa. Lisäksi työssä otetaan esille erilaisia oppijapersoonia ja niiden pohjalta kehitettyjä oppimistyylejä. Äänenkäyttöön osallistuvia lihaksia ei voi nähdä ja kontrolloida ulkoa päin. Monien äänentuottoon osallistuvien lihasten hallinta on tiedostamatonta, siksi mielikuvien avulla ja niiden käyttämään oppimisella pyritään saamaan kuvitteellinen kontakti ja hallinta tarvittaviin lihaksiin. Laulun opetuksessa mielikuvat helpottavat uudenlaisen äänentuottotavan omaksumista ja auttavat harjoituksen tavoitteen muistamista. Erilaiset oppimistyylit määritellään oppijoiden ominaisuuksien mukaan auditiivisiksi, visuaalisiksi, kinesteettisiksi ja taktillisiksi. Jotta mielikuvat palvelisivat mahdollisimman hyvin laulamisen oppimista, on tärkeää tunnistaa yksilöiden erilaiset oppimistyylit ja tavat hahmottaa mielikuvia. Opinnäytetyössä on myös esimerkkejä laulun opetuksessa käytettävistä mielikuvista sekä mielikuvaharjoituksia oppimisen tehostamiseen. Opinnäytetyön teoreettinen tausta pohjautuu Suomessa aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin mielikuvien käytöstä laulun opetuksessa ja puheterapiassa.		
Avainsanat (asiasanat) laulaminen, äänenmuodostus, mielikuvat, oppiminen, oppimistyylit		
Muut tiedot		

Author(s) Viljamaa, Anne	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Mental images and learning in vocal pedagogy		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Laitinen-Väänänen, Sirpa		
Assigned by Kuopio Academy of Music and Dance, Savonia University of Applied Sciences		
Abstract <p>This diploma project observes mental image learning, and its utilization in singing pedagogy. Also, the thesis points out methods in which different types of personalities receive information, and introduces ways of learning based on them.</p> <p>The muscles participating to production of voice cannot be seen, nor controlled from the outside. Many muscles participating to production of voice are controlled unconsciously, therefore by learning to use mental images one aspires to form an imaginary contact and control to the muscles required. In singing instruction the mental images make it easier to embrace new ways of producing sound and assist in remembering the goal of the exercise.</p> <p>Different learning styles are defined as auditive, visual, kinetic and tactile. For mental images to best serve the learning to sing, it is highly important to recognise individuals attributes and capacity of processing mental images.</p> <p>In this thesis are examples of mental images used in vocal pedagogy and also mental exercises to make the learning more effective.</p> <p>Theoretical base of the thesis is founded on research and thesis earlier conducted of utilizing mental images in singing instruction, and speech therapy in Finland.</p>		
Keywords singing, voice exercises, mental images, learning, learning styles		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 TYÖN TAVOITE JA MENETELMÄT	3
2.1 Tavoite	3
2.2 Menetelmät	3
2.2.1 Tutkimusmenetelmät	3
2.2.2 Aiemmat tutkimukset	4
3 MIELIKUVAOPPIMINEN	5
3.1 Mielikuvat oppimisessa	5
3.2 Mielikuvat laulun opetuksessa	6
3.2.1 Mielikuvaesimerkkejä laulun opetuksessa	8
4 ERILAISET OPPIMISTYYLIT	11
4.1.1 Aktiivinen toimija.....	13
4.1.2 Looginen ajattelija.....	13
4.1.3 Käytännön toteuttaja.....	13
4.1.4 Harkitseva tarkkailija.....	13
5 POHDINTA	14
5.1 Käytännön johtopäätökset	14
5.1.1 Oppimistyylit laulun opiskelussa	14
5.1.2 Opettajan ja oppilaan vuorovaikutussuhde ja oppimistyylit.....	15
5.1.3 Esimerkkejä mielikuvatekniikoista	16
5.2 Työn eteneminen	20
5.3 Oma oppimiseni	21
LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

Laulun opetuksessa käytetään paljon hyväksi mielikuvia ja mielikuvaopetusta. Mielikuvat ovat erittäin hyvä apuväline hahmotettaessa lauluinstrumenttia, jonka toimintaa ei voi fyysisesti nähdä tai tuntea laulajan ulkopuolelta. Mielikuvien käyttämisestä laulun opetuksessa on kuitenkin omat haasteensa. Ne tulevat esille mm. yksilöiden tavasta oppia ja hahmottaa erilaisia käsitteitä. Jokaisella oppijalla mielikuvat assosioituvat eri tavalla ja mielikuvan tuottama aistimus voi olla riippuvainen esim. oppijan oppimistyylistä ja sen hetkisestä oppimisympäristöstä.

Mielikuvien välttämättömyys on olennaista laulun opetuksessa. Jotta mielikuvat palvelisivat mahdollisimman hyvin laulamisen oppimista, on tärkeää tunnistaa yksilöiden erilaiset oppimistyylit ja tavat hahmottaa mielikuvia.

Motiivini aiheen tutkimiseen nousee oman ja opetustilanteissa laulamisesta nousevien kysymysten ääreltä. Koen mielikuvat tärkeiksi hahmotettaessa lauluinstrumenttia ja kehontuntemusta, mutta toisaalta koen mielikuvat myös osittain riittämättömiksi ja joskus jopa epäluotettaviksi. Laulun opetuksessa mielikuvia kehon tuntemuksista saatetaan käyttää toisinaan korvaamaan puutteellista tietoutta lauluinstrumentin fyysisestä toiminnasta eli fysiologiasta.

Opinnäytetyöni käsittelee mielikuvaoppimista ja sen käyttöä laulun opetuksessa. Jokaisella oppijalla on oma oppimistyylinsä ja pohdin siitä näkökulmasta myös erilaisten oppimistyylien ja mielikuvien käytön sopivuutta laulun opetuksessa. Opinnäytetyössä käytetään hyväksi aiempia tutkimuksia mielikuvien käytöstä laulun opetuksessa ja puheterapiassa.

2 TYÖN TAVOITE JA MENETELMÄT

2.1 Tavoite

Opinnäytetyöni tavoitteena on tarkastella mielikuvaoppimista ja sen käyttöä laulun opetuksessa. Lisäksi työssäni otan esille erilaisia oppijapersoonia ja niiden pohjalta kehiteltyjä oppimistyyliä.

2.2 Menetelmät

2.2.1 Tutkimusmenetelmät

Pyrin tavoitteeseeni käyttämällä työni pohjalla aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Aiemmat tutkimukset äänenkäytöstä ja laulun opetuksesta mielikuvien avulla ovat Suomessa tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytteitä.

Aiemmista tutkimuksista tarkastelin, mitä merkityksiä ne tuovat esille mielikuvaoppimisesta. Mielikuvien suhteesta laulun opetukseen pyrin tuomaan tutkimusten näkökulmia: mielikuvien merkityksestä laulun opetuksessa ja mihin mielikuvilla pyritään laulutekniikan hahmottamisessa. Hyödynsin tutkimustuloksissa esille tulleita konkreettisia mielikuvia laulun opetuksessa tuomalla niistä esimerkkejä luvussa 3.2.1. Pohdin myös onko tutkimuksista nähtävissä tuloksia tai mainintoja erilaisten oppimistyylien vaikutuksesta mielikuvien ymmärtämiseen opetustilanteessa.

Erilaisista oppijapersoonista ja oppimistyyleistä otin kirjallisuuden pohjalta katsauksen. Lisäksi toin kirjallisuudesta esille oppimisen tehostamiseen kehiteltyjä mielikuvatekniikoita, joita voi hyödyntää toisenlaisena tapana lähestyä mielikuvia ja mielikuvaoppimista laulun opetuksessa ja oppimisessa.

2.2.2 Aiemmat tutkimukset

Työssäni käytän Suomessa aiemmin tehtyjä tutkimuksia mielikuvista ja äänenkäytöstä. Aiheeseen liittyvää tutkimustyötä löytyi erittäin niukasti. Etsin lähdeaineistoa Suomen musiikkikirjastojen tietokannoista, yliopistojen tietokannoista, kaupunginkirjastojen tietokannoista ja laulupedagogisten julkaisujen ja aikakausijulkaisujen artikkeleista. Valitsemani kolme opiskelijatason tutkimusta koin hyödyllisimmiksi oman aiheeni tutkimuksen pohjaksi. Tutkielmat ja opinnäytteet on tehty Sibelius-Akatemiassa ja Helsingin yliopistossa.

”Nyt sä voit ajatella sitä nielun tilaa et se on niskaan päin se suu auki” - Mielikuvat puheterapeutin työvälineenä ääniterapiassa, Marjo Säkkinen, Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto puhetieteenlaitos 2006. Tutkimus on laadullinen, missä tarkastellaan puheterapeutin ja kahden asiakkaan kuudensien ääniterapiakertojen rakentumista ja mielikuvien käyttöä harjoitusvaiheen vuorovaikutuksessa.

Mielikuvien käyttö klassisen laulutekniikan opetuksen välineenä Suomessa ja Virossa, Salminen Hanna-Mari, tutkielma, Sibelius-Akatemia 2002. Tutkimuksessa kartoitetaan ja vertaillaan, millaisia mielikuvia ja missä määrin niitä käytetään klassisen laulutekniikan opetuksessa. Tutkimus on empiirinen, survey-tyyppinen tutkimus, jossa vertailuaineisto on Suomen ja Viron laulun opiskelijoista.

Mielikuvat ja fysiologiset faktat laulunopetuksen apuvälineenä, Erkki Alaste, tutkielma, Sibelius-Akatemia 1990. Tutkimuksessa tarkastellaan mielikuvaopetusta, fysiologisia faktoja ja muita metodeja laulunopetuksessa. Tutkimuksessa on käytetty myös empiiristä tutkimusmenetelmää observoimalla laulutuntitilanteita sekä haastattelemalla opettajia ja oppilaita.

3 MIELIKUVAOPPIMINEN

3.1 Mielikuvat oppimisessa

Mielikuvat ovat osa kognitiivista oppimiskäsitystä. Kognitiivisen suuntauksen ydinajatus on, että opittavien asioiden ymmärtämisessä keskeisempänä pidetään oppijan omaa aktiivista toimintaa hänen oppiessaan uutta. Tämän oppimiskäsityksen mukaan oppiminen tapahtuu yksilön aikaisemman tiedon varassa. Pitkäkestoiseen muistiimme on tallentunut tietorakenteita, jotka vaikuttavat siihen, mihin tarkkaavaisuutemme kohdistuu ja miten uutta tietoa prosessoidaan.¹

Mielikuvaoppiminen kuuluu nk. suggestiopohjaisiin menetelmiin. Suggestion tarkoituksena on edesauttaa oppimista alitajunnan energiaa vapauttamalla. Muisti- ja motivaatiotekijöiden yhteistoiminta virkistyy, kun tietoisien mielen huomio kiinnittyy itsestä pois ja yhteys alitajuntaan mahdollistuu.² Suggestiona voi toimia sana, ele, ilme, signaali, mielikuva, sisäinen emotionaalinen tai aneenvaihdunnallinen liikahtus.³

Mielikuvissa, mielikuvamaamaailmassa ja transsitiloissa esiintyy synesteettisiä ilmiöitä. Synesteettisissä ilmiöissä nk. pääasiallisesti tarvittavan aistin lisäksi aktivoituu myös toinen aisti. Mielikuva- ja transsitiloissa alitajunta toimii käyttämällä monia aisteja, jolloin aistien väliset rajat eivät ole niin vahvoja kuin tietoisissa valvetiloissa. Mielikuvissa synestesia ilmenee esim. siten, että ääniä voi nähdä väreissä, tuntea materiaaleina tai tapahtumat voivat olla symbolisessa muodossa. Synestesia eli useiden aistien päällekkäisen käyttämisen on tutkittu tehostavan oppimista.⁴

Oppimisessa mielikuvatyöskentelyn tavoitteena on tehostaa kontrolloimattoman ja torjumattoman mielikuvavirran kehittymistä. Mielikuvatyöskentelyn taitoa voi soveltaa

¹ Kuusinen 1995, 51,53.

² Lindh 1983, 8.

³ Salminen 2002, 21.

⁴ Kauppila 2003, 188,189.

oppimisen tehostamiseen siten, että opiskelija käyttää oppimisen strategioiden kehittämissä mielikuvatekniikkaa muistin pitkäaikaisen vahvistamisen apuna.⁵

Mielikuvaoppimisella on saatu huomattavan hyviä tuloksia erilaisten tietojen ja taitojen oppimisessa ja opettamisessa kouluissa ja yrityksissä.⁶

Luvussa 5.1.2 on joitakin esimerkkejä Kauppilan teoksessaan: ”Opi ja opeta tehokkaasti” esitellyistä mielikuvatekniikoista.

3.2 Mielikuvat laulun opetuksessa

Mielikuvia käytetään muun muassa laulunopetuksessa, näyttelijäkoulutuksessa ja urheiluvalmennuksessa.⁷ Laulupedagogista kirjallisuutta, jossa käsitellään mielikuvien käyttöä laulutekniikan oppimisen välineenä, löytyy hyvin vähän.⁸ Laadullista tutkimusta mielikuvien käytöstä ei ole, vaan ainoastaan kyselytutkimusten ja laulunopettajien kokemuksiin perustuvia tutkimuksia.⁹ Mielikuvan käyttämisestä laulun opetuksen yhtenä opetusmuotona löytyy mainintoja kirjallisuudessa mm. William Vennardilta. Hän määrittelee kirjassaan ”Singing, the Mechanism and the Technique” mielikuvat kielikuviksi, joilla ilmaistaan käsitteitä, joita on vaikea ymmärtää kirjaimellisesti.¹⁰

Kyselytutkimusten ja laulunopettajien kokemusten mukaan mielikuvat helpottavat uudenlaisen äänentuottotavan omaksumista ja auttavat harjoituksen tavoitteen muistamista. Lisäksi mielikuvien on kerrottu estävän teknisiä virhetoimintoja. Mielikuvien käyttö äänenharjoittamisessa on koettu hyödylliseksi, koska monien äänentuottoon osallistuvien lihasten hallinta on tiedostamatonta eikä ääntöelimistöä voi nähdä tai koskettaa.¹¹

⁵ Kauppila 2003, 193,194.

⁶ Lindh 1983, 12.

⁷ Säkkinen 2006, 2.

⁸ Salminen 2002, 26.

⁹ Säkkinen 2006, 2.

¹⁰ Vennard 1967, 261.

¹¹ Säkkinen 2006, 9.

Lauluinstrumentin hahmottamisessa mielikuvien tarpeellisuus tulee esille juuri siinä, että äänenkäyttöön osallistuvia lihaksia ei voi nähdä ja kontrolloida ulkoa päin. Monien äänentuottoon osallistuvien lihasten hallinta on tiedostamatonta, siksi mielikuvien avulla ja niiden käyttämään oppimisella pyritään saamaan kuvitteellinen kontakti ja hallinta tarvittaviin lihaksiin. Esim. ihmisen kurkunpään lihasten toiminta on suurelta osin autonomista ja myös äänihuulten toiminta täten vaikeasti manipuloitavissa. Laulun opetuksessa pyritäänkin puhumaan mm. äänihuulista fyysisesti suhteellisen vähän. Autonomisiin lihaksiin pyritään vaikuttamaan käyttämällä apuna mielikuvia.¹²

Mielikuvien on todettu voivan olla ongelmallisia, koska ne eivät välttämättä välitä samaa tuntemusta toiselle ihmiselle.¹³ Salmisen mukaan mielikuvien olisi hyvä pohjautua laulutekniikan fysiologiaan eli siihen, mitä elimistössä oikeasti tapahtuu tai tulisi tapahtua laulaessa.¹⁴ Jotta mielikuvien käyttö laulun opetuksessa ja opiskelussa ei jäisi irralliseksi ilmiöksi ja olisi tehokasta, olisi niitä käyttävän hyvä tietää, miten niitä voi soveltaa laulun opiskelun eri osa-alueilla.¹⁵ Säkkinen korostaa oppilaan ohjaamista itsearviointiin, jotta mielikuvan merkityksen voisi saavuttaa paremmin: ”on järkevää tuoda ja opettaa arvion avulla oppilaan tietoisuuteen, mikä suorituksessa on virheellistä ja mikä toimivaa.”¹⁶

Laulamisessa rentoutumisen avulla pyritään laukaisemaan turhia jännityksiä. Oppilaan huomio pyritään siirtämään mielikuviiin, epäonnistumisen pelosta ja muista häiritsevistä tekijöistä. Rentoudella tarkoitetaan laulamisessa sekä fyysistä että henkistä tilaa. Mielikuvaoppimisessa suggestioalttiustila saavutetaan mm. mielen tyyneys ja rentoutumisharjoitusten kautta, mikä avaa emotionaalisesti myönteisille viesteille mahdollisuuden välittää opittava aines muistiin.¹⁷

NLP (Neurological programming) on mielen voimaa painottava oppimissuuntaus, jonka perusajatus on että aistikokemus, kieli ja keho muodostavat systeemin, jossa

¹² Alste 1990, 19.

¹³ Säkkinen 2006, 51.

¹⁴ Salminen 2002, 55.

¹⁵ Alste 1990, 18.

¹⁶ Säkkinen 2006, 50.

¹⁷ Alste 1990, 18.

jokainen osa vaikuttaa kaiken aikaa muihin osiin. Muutos jossakin näistä kolmesta (aistikokemus, keho tai kieli) osasta heijastuu muihin osiin. NLP:ssä mieli ja keho nähdään saman järjestelmän osina. Tämä tarkoittaa, että kuvittelemalla erilaisia asioita voi ohjata sitä, miltä tuntuu tai mitä kehossa tapahtuu. Salmisen mukaan perusajatukset näyttävät olevan lähes identtisiä laulutekniikan opetuksessa tapahtuvan mielikuvien käytön idean kanssa, joka perustuu siihen, että mielen (mielikuvien) avulla uskotaan voivan vaikuttaa kehon (lihastason) toimintoihin.¹⁸

Huipputaidon mallittamisen ajatus on myös yksi oleellinen NLP:n periaate, mikä perustuu huipputaidon osiin purkamiseen eli sen rakenteen selvittämiseen niin, että se pystytään opettamaan muille, Kun mallintaminen onnistuu, taidon voi opettaa ihmisille, jotka eivät ole sitä aiemmin osanneet.¹⁹

3.2.1 Mielikuvaesimerkkejä laulun opetuksessa

Säkkinen painottaa tutkimuksessaan mielikuvien fysiologisesta tavoitteista, että harjoituksissa käytettävien mielikuvien on liityttävä johonkin arkipäiväiseen, luonnolliseen toimintoon.

Esimerkkejä Säkkinen esiin nostamista mielikuvista laulun opetuksessa.

Kurkunpään rentoutta haetaan haukottelun tunteella tai näkymättömällä, sisäisellä hymyllä. Haukotus-huokaus-harjoitus on todettu hyödylliseksi kurkunpään madaltamisen, subglottaalisen tilan laajentamisen ja rennon äänentuottotavan tavoittelussa.²⁰

¹⁸ Salminen 2002, 22.

¹⁹ Salminen 2002, 22,

²⁰ Säkkinen 2006, 10.

Mielikuva kevyestä sisäänhengityksestä auttaa säilyttämään **tasapainon ulos- ja sisäänhengityslihasten välillä**, jolloin fonaation aloittamisen yhteydessä pallea tai alemmat vatsalihakset eivät pääse ”potkaisemaan” ääntä ulos suusta.²¹

Mielikuva **resonanssin**, soinnin löytämistä on äänen eteenpäin suuntaaminen. Myös mielikuva ryhdin säilymisestä samanlaisena, avoimena, leveänä ja pitkänä, äännön aloittamisesta sen loppumiseen, estää painumista kasaan sisäänhengityksen jälkeen. Lisäksi ajatus ilman riittämisestä koko ilmauksen ajaksi voi auttaa äänen soinnillisuuden säilymiseen.²²

Esimerkkejä Salmisen tutkimuksesta lauluteknisten asioiden hallintaan vaikuttavista mielikuvista. Mielikuvaesimerkit ovat hänen tutkimuksessaan olleilta suomalaisilta ja virolaisilta laulun opiskelijoilta. Mielikuvien luokittelut lauluteknisiin osa-alueisiin tulevat myös Salmisen tutkimuksesta.

Ryhtiin vaikuttavia mielikuvia:

Narut vetävät ylöspäin. Joku vetää hiuksista ylöspäin. Kaulan ympärillä myllynkivi: kaulus, ja pää on rento kuin talitintillä. Olo on yhtä ylväs kuin hyökkävällä hirvellä.²³

Hengitykseen ja tukeen vaikuttavia mielikuva:

Imu ja ilman juominen. Inhalare la voce. Vartalo leviää kuin sateenvarjo. Hengitä kantapäiden kautta. Puhalla pehmeitä pumpulipalloja. Kyljet aukeavat kuin linnun siivet. Keskiruumis lihoo. Hameen helmat heilahtavat, kun hengitys menee alas. Hengitys on nopea kuin urheiluauton kaasupoljin.²⁴

²¹ Säkkinen 2006, 10.

²² Säkkinen 2006, 11.

²³ Salminen 2002, 34.

²⁴ Salminen 2002, 34.

Nielun avaamiseen vaikuttavia mielikuvia:

Haukotus ja haistamisen tunne. Putki auki. Holvi takana. Takasuu auki. Kuin olisi megafoni väärin päin nielussa. Haukkaa omenaa. Kuvittele, että silmiesi/nenäsi takana on suuri, tyhjä tila.²⁵

Resonanssiin, äänen sointiin eli sijoitukseen vaikuttavia mielikuvia:

Ääni soi solisluiden kohdalta läpi. Ääni tulee silmien takaa. Ääni sijoitetaan silmiin tai matalilla sävelillä huuliin. Ääni on napilla kiinni nenässä. Laula takaraivosta ulos. Laula kuin pikkupoika. Äänen kuvaaminen ujelluksena, ininä, itkuna, huutona, nauruna, mylvintänä, pisteenä, aurinkona ja veden lirinänä.²⁶

²⁵ Salminen 2002, 35.

²⁶ Salminen 2002, 35.

4 ERILAISET OPPIMISTYYLIT

Oppimistyyli kuvaa opiskelijan tapaa opiskella. Oppimistyyliä määriteltäessä olennaista on se, mikä on kunkin ihmisen luonteenomaisin tapa tehdä havaintoja, ajatella ja toimia erilaisissa tilanteissa. Oppimisstrategiat taas ovat erilaisia tiedonmuokkaustapoja.

Tietoa voidaan tehokkaasti muokata teknisillä strategioilla: tiivistelmät, miellekartat ja käsitekartat.²⁷

Erilaiset oppimistyyliä määritellään oppijoiden ominaisuuksien mukaan auditiiviseksi, visuaaliseksi, kinesteettiseksi ja taktilliseksi. Auditiiviset opiskelijat oppivat parhaiten kuulemalla. Visuaaliset opiskelijat muistavat, mitä ovat nähneet ja pystyvät palauttamaan mieleen visuaalista materiaalia, kuvia ja graafisia kuvioita. Kinesteettiset opiskelijat oppivat parhaiten tekemällä ja kokeilemalla. Taktilliset oppivat parhaiten koskettelun ja kokeilemisen avulla.²⁸

Oppimisessa tämä merkitsee, että auditiivisille opiskelijoille sopivat luennot, visuaalisille videot ja lukeminen, kinesteettisille learning by doing -tyyppistä opetusta ja taktillisille käsillä tekemistä tai jotain muuta kouriintuntuvaa.²⁹

Wurgler käsittelee artikkelissaan ”Laulutaiteen opetusprosessi” opetuksessa ja oppimisessa kaikkien aistien käyttämistä. Jos käsitteet opitaan kokemuksen kautta ja oppimiskokemukset keskittyvät aistihavaintoihin, opettajan tulee ”ruokkia” aisteja tehostaakseen syväoppimista. Monet oppivat näön, toiset kuulon tai lihaskäytön avulla. Opettajan on vallitsevan oppimistavan lisäksi huolehdittava muiden oppimistapojen vahvistamisesta. Opettaja voi kiinnittää huomiota nuotissa olevaan musiikilliseen fraasiin (visuaalinen), esittää sen (kuulo), ja antaa opiskelijan elein näyttää fraasin nousu ja lasku (kinesteettinen lihaskäyttö).³⁰

²⁷ Kauppila 2003, 59.

²⁸ Kauppila 2003, 59,60.

²⁹ Kauppila 2003, 60.

³⁰ Wurgler 1997.

Yhdysvaltalaiset Rita ja Kenneth Dunn ovat kehittäneet oppimistyylien analyysimenetelmä, joka perustuu aivotutkimukseen ja NLP:n (Neurolinguistic Programming) sovelluksiin. Perusideana on, että kukin oppilas oppii parhaiten omalla tavallaan. Menetelmässä on tärkeää ihmisten erilaisuuden tunnustaminen. Opiskelijoiden erilaiset taipumukset on otettu huomioon opettamisessa, ja kullekin opiskelijalle tarjotaan opetusta hänen omalla luontaisella kanavallaan.³¹

Tältä pohjalta on kehitetty oppimistyylytesti, jossa hahmotetaan miten opiskelija havaitsee ilmiöitä, ottaa vastaan informaatioita ja toimii arkipäivän tilanteissa. Tämän mukaan oppimistyylyt jaotellaan seuraavasti: aktiivinen toimija, looginen ajattelija, käytännön toteuttaja, harkitseva tarkkailija.³²

³¹ Kauppila 2003, 59.

³² Kauppila 2003, 60.

4.1.1 Aktiivinen toimija

Aktiivinen toimija asettaa realistiset oppimistavoitteet, mutta käyttää usein hyväkseen yritystä ja erehdystä. Hän toimii helposti intuitiivisesti ja osoittaa luovaa ajattelua ja oppii kokemuksesta. Hän käyttää holistista oppimisstrategiaa, toimii aktiivisesti, osoittaa itsenäisyyttä ja itseohjautuvuutta ja haluaa toimia ryhmässä.³³

4.1.2 Looginen ajattelija

Looginen ajattelija pohtii, arvioi ja analysoi, etenee loogisesti ja systemaattisesti, kiinnostuu teoreettisista ideoista, perustelee ja argumentoi asioita, ymmärtää erilaisia näkökulmia.³⁴

4.1.3 Käytännön toteuttaja

Käytännön toteuttaja luottaa aistihavaintoihin organisoi tehokkaasti, oppii ongelmakeskeisesti, oppii myös malleista, kokeilee uusia asioita ja pyrkii käytännöllisiin sovelluksiin.³⁵

4.1.4 Harkitseva tarkkailija

Harkitseva tarkkailija harkitsee ja tutkii asioita, keskittyy olennaiseen, seuraa, tarkkailee ja analysoi, hyödyntää oppimisessa tutkijan asennetta, etenee opiskelussa harkiten ja ajatellen.³⁶

³³ Kauppila 2003, 60,61.

³⁴ Kauppila 2003, 61,62.

³⁵ Kauppila 2003, 62,63.

³⁶ Kauppila 2003, 63,64.

5 POHDINTA

5.1 Käytännön johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tarkastella mielikuvaoppimista ja sen käyttöä laulun opetuksessa. Lisäksi työssäni otin esille erilaisia oppijapersoonia ja niiden pohjalta kehiteltyjä oppimistyyliä.

Käytännön tutkimustyöhön erilaisista oppijapersoonista ja oppimistyyleistä suhteessa mielikuvaopetukseen laulun opiskelussa en löytänyt aineistoa. Tässä luvussa otan kuitenkin joitakin näkökulmia esille aiheesta sekä esimerkkejä erilaisista mielikuvatekniikoista.

5.1.1 Oppimistyyli laulun opiskelussa

Laulun opetus tapahtuu useimmiten yksilöopetuksena. Laulun opetuksessa kyseessä on erityistaidon eli laulutaidon välittäminen ja opettaminen. Mielestäni molemmissa, yksilöopetuksessa ja erityistaidon välittämisessä, korostuu voimakkaasti sekä oppijan että opettajan erilaiset oppimistyyli eli tavat hahmottaa asioita. Mielikuvien subjektiivisuuden takia opettajan ja oppilaan oppimistyyli saavat myös erityismerkityksen. Tällöin ei voi olla sivuuttamatta myös oppilas-opettaja välistä vuorovaikutussuhdetta.

Salmisen tutkimuksessa tuli mielikuvaopetuksen näkökulmasta ilmi, että laulun opetuksen kannalta koetaan tärkeäksi, että opettajan käyttämät mielikuvat ovat ymmärrettäviä ja että oppilas ja opettaja ymmärtävät mielikuvan samalla tavalla. Samassa tutkimusaineistossa tuli esille laulamiseen liittyvien fysiologisten faktojen opettamisen tärkeys mielikuvien rinnalla.³⁷

³⁷ Salminen 2002, 55.

Mielestäni nämä tulokset kertovat opiskelijan mahdollisista ongelmista ymmärtää opetustilanteissa mielikuvia, jos ei ole määritelty oppijan ja vuorovaikutustilanteessa myös opettajan oppimistyyliä. Oppijapersoonien ollessa erilaiset voi olla vaikea hahmottaa käsillä olevan mielikuvan tarkoitusta.

Se, että Salmisen tutkimuksessa nousee esille nk. fysiologisten faktojen tärkeys, kertoo myös tutkimusaineistossa erilaisista oppijapersoonista. Eri oppimistyylien pohjalta laulun opiskelijoista löytyy aina mm. loogisia ajattelijoita, jotka tarvitsevat täsmällistä tietoutta äänen fysiologisesta toiminnasta

Kysymykset, miten luvussa 4 esitetyt oppimistyyli: aktiivinen toimija, looginen ajattelijana, käytännön toteuttaja, harkitseva tarkkailija, otetaan huomioon laulun opetuksessa ja mitä ne vaikuttavat mielikuvien käyttöön laulun opetuksessa, vaatisivat vielä mielenkiintoisia vastauksiaan. Uskoisin, että jokainen pedagogi ottaa jollakin tasolla asian huomioon, mutta asian tietoisempi käsittely ja asian tutkiminen avaisivat tälle asialle uuden tason. Tässä opinnäytetyössä aiheeseen ei tule syvällisempää vastausta käytännön tutkimusaineiston puuttuessa.

5.1.2 Opettajan ja oppilaan vuorovaikutussuhde ja oppimistyyli

Opettaja-oppilassuhteen merkitys sivuaa oppimistyyliä siinä merkityksessä, että yksilöopetuksen voimakkaan vuorovaikutussuhteisuuden takia oppimisympäristöön vaikuttavat persoonien ominaisuudet ja näin myös oppimistyyli.

Suomalainen kasvatustieteilijä Matti Koskenniemi on Anttila&Juvosen mukaan luonnehtinut opettaja-oppilas –suhteen merkitystä siten, että joskus oppilaalle voi olla tärkeämpää se, kuka häntä opettaa kuin mitä hänelle opetetaan. Laulun opetuksessa opiskelijat ovat yleensä aikuisopiskelijoita ja aikuisopiskelija on perinteisesti mielletty itseohjautuvammaksi ja rationaalisemmaksi toimijaksi, jonka opiskelukäyttäytyminen ja -motivaatio eivät niinkään nouse opiskelu tai opetustilanteen sosiaalisista piirteistä, vaan opiskelijan omista arvoista ja tavoitteista. Kuitenkin mm. humanistisesta psykologiasta vaikutteita saaneessa andragogiikassa – aikuiskasvatustieteessä –

opiskelutilanteen tunneilmapiiri nähdään myös aikuisen opiskelumotivaatiolle ja oppimiselle tärkeänä.³⁸

Opettajan persoonallisuus ja hänen tapansa olla vuorovaikutuksessa oppilaan kanssa vaikuttavat voimakkaasti oppilaan kokemuksiin oppitunnin tunneilmapiirin laadusta. Vastaavasti oppituntien ilmapiiri vaikuttaa oppilaan käsityksiin opettajasta.³⁹

Myös Alsteen tutkimuksessa osoitetaan, että laulutunnilla vallitsevalla yleisilmapiirillä näyttää olevan erittäin suuri merkitys opetuksen tuloksellisuudelle, jopa niin, että opettajan käyttämät opetusmenetelmät ovat vasta toisella sijalla. yleisesti hän sanoo, että tunneilla, joilla hänen tutkimuksessaan vallitsi eräänlainen perusrauha ja keskittyneisyys, oli opetus kaikkein tehokkainta.⁴⁰

5.1.3 Esimerkkejä mielikuvatekniikoista

Kauppila esittelee teoksessaan: ”Opi ja opeta tehokkaasti” joitakin mielikuvatekniikkoja, joita haluan nostaa tähän uuden laiseksi tavaksi lähestyä mielikuvia ja mielikuvaoppimista laulun opetuksessa ja oppimisessä.

Aistinlaajennustekniikka. Näköaisti on voimakkain kaikista aisteista. Harjoitellaan mielikuvien virtaa käyttämällä ei-visuaalisia aisteja. Näistä kosketusaisti on tärkein.⁴¹

Laulaessa tekniikkaa voisi soveltaa vahvistamalla muita aisteja kuin kuuloaisti. Tai ylipäätään voisi tiedostamalla opiskelijan oppijapersoonan ja vahvimmat aistialueensa pyrkiä vahvistamaan muita aisteja mielikuvilla.

Vapaudu vanhasta näkökulmasta. Liikutaan mielikuvissa niin, että nähdään ympäristö uudesta näkökulmasta. Mielikuvissa voi muuttaa aikaa, paikkaa, päivää, vuodenaikaa, vuosisataa, muuttaa kokoa.⁴²

³⁸ Anttila, Juvonen 2002, 124.

³⁹ Anttila, Juvonen 2002, 125.

⁴⁰ Alste 1990, 48.

⁴¹ Kauppila 2003, 194.

Laulun opiskelussa tätä voisi soveltaa esim. mielikuvaan omasta äänestä, vaihtaa mielikuvaa äänityypistään raskaammasta kevyempään jne. tai vaihtaa näkökulmaa hyväksi koetun mielikuvan sisällä.

Raikovin efekti. Tekniikka on saanut nimensä Venäläisen psykiatri Vladimir Raikovin mukaan. Kehittelemässään menetelmässä koehenkilöt samastuivat hypnoosissa voimakkaasti historian suurin henkilöihin. Hypnoosin jälkeen havaittiin, että he hyötyivät näistä roolisuorituksista niissä taidoissa, joita suurmiehillä oli ollut.⁴³

Esimerkki Raikovin efektillä tehdystä tätutkimuksesta vuonna 1977 Arligtonissa. Tutkimuksessa oli viulun soiton taidoton koehenkilö, joka halusi oppia soittamaan viulua. Koetta edeltävällä viikolla hän osallistui ainoastaan yhteen oppituntiin. Toisen oppitunnin jälkeen hän pystyi antamaan konsertin kokeen ohjaajille.⁴⁴

Kauppilan esittelemästä tutkimuksesta ei käy ilmi, kuka oli suurhenkilö, johon koehenkilö oli hypnoosissa samaistunut.

Seuraavassa mielikuvatekniikassa on perusajatus sama kuin edeltävässä esimerkissä.

Käytä lainaneroutta! Mielikuvaharjoitus, jonka tarkoituksena on saavuttaa syvälinen samastuminen johonkuhun henkilöön. Opiskelija voi mielikuvassaan mennä johonkuhun neron kehoon, ottaa hänen asemansa ja omaksua neron perspektiivin. Kysymyksessä on mielikuvatekniikka, joka liittyy mallintamistekniikoihin.⁴⁵

Laulun opiskelijoille ei liene uutta, että useimmat käyttävät hyväkseen imitaatiotekniikkaa hakiessaan hyvää laulutapaa. Imitaatio voi tapahtua pelkästään kuulokuvaan pohjautuen tai audiokinsteettisesti. Audiokinsteettisyydessä pyritään tuottamaan molempiin, tunto - ja kuuloaistimukseen pohjautuvaa imitaatiota aistimalla hyvän laulajan ääni omassa kropassa. Myös opetustilanteessa käytetään hyväksi imitaatiotekniikkaa.

⁴² Kauppila 2003, 195.

⁴³ Kauppila 2003, 198.

⁴⁴ Kauppila 2003, 198.

⁴⁵ Kauppila 2003, 195.

Lainaneros-mielikuvatekniikka voisi tuoda syvemmän tason myös laulun oppimisessa ja opetuksessa imitaatiotekniikkaakin käytettäessä. Mielestäni tähän harjoitukseen voi yhdistää monet aistien tasot: auditiivisuuden, kinesteettisyyden ja visuaalisuuden esim. kuuntelemalla ja/tai katsomalla samaistuttavaa henkilöä paikan päällä tai tallenteilta ennen harjoituksen tekemistä.

Lainaneros -mielikuvaharjoitus

Lainaneros -mielikuvaharjoitusta Kauppila suosittelee tekemään silmät kiinni tai hypnoositilassa ohjeiden opetteluun jälkeen. Harjoitus onnistuu parhaiten opettajan tai muun kouluttajan ohjatessa.

Toimintaohjeet:

- a) Valitse ensin taito, jonka haluat hankkia, tai aine, jota haluat opetella. Valitse sellainen taito tai aine, jota voit käyttää heti harjoituksen jälkeen. Voit siis heti harjoituksen jälkeen testata lainanerosuuden tehokkuutta.
- b) Valitse nero, joka osaa valitsemasi taidon esimerkillisesti. Hän voi olla historiallinen henkilö tai joku, jonka tunnet. Se voi olla myös mielikuvitusshahmo. Tämä on sinulle neron malli.
- c) Sulje silmäsi ja kuvittele olevasi upeassa ja kauniissa puutarhassa. Kuvaile puutarhaa yksityiskohtaisesti eri aisteja käyttäen. Kuvaile kaikkea mitä näet, kun käännyt ja kuljet puutarhassa.
- d) Anna mielen virran kuljettaa ja anna puutarhan muuttua kukkatarhaksi tai puistoksi niin kuin vain mieleesi tulee.
- e) Kuvaile mielessäsi valitsemasi neroa. Minkä näköinen hän on, minkälainen hänen äänensä on? Ajattele hänen positiivisia ominaisuuksiaan ja sitä, kuinka tervetulleita hänen läsnäolonsa ja ominaisuutensa ovat.
- f) Nyt voit ottaa neurologisen harppauksen: on aika mennä mallineron kehoon. Tunne hänet kasvoista, kun hän lähestyy. Käännä hänet selin itseesi ja mene

aivan hänen taakseen – sieltä on mahdollista tunkeutua häneen. Pääset omalla tavallasi hänen kehoonsa ja voit ottaa käyttöösi hänen taitonsa ja aistinsa.

- g) Nyt olet hänen kehossaan. Katso ympärillesi. Voit nähdä maailman neron silmin. Havaitset eroja omaan aikaisempaan perspektiiviisi verrattuna. Löydä nyt neron tapa havaita ympäristöä.
- h) Toteuta sitten niitä erityistaitoja, jota nerollasi on. Voit siirtyä mielikuvassa paikkaan, jossa taitoa voi harjoittaa, sillä huomaat, että kaikki on valmiina.
- i) Samalla sinun on mahdollista kuvailla, kuinka taidon harjoittaminen etenee. Kytke omat aistisi ja mallin aistit toimimaan samanaikaisesti. Millaisia ilmeitä, liikkeitä ja kuinka yksityiskohtaisen tarkkoja toimintoja teet hänen kehossaan? Millaisia tuntemuksia sinulla on?
- j) Koe hänen taitonsa huippukohdat ja ahaa-elämykset täydellisessä suorituksessa, jossa olet mukana. Osaat tavoittelemasi taidon yhtä hyvin kuin nero itse.
- k) Kun olet kokenut tarpeeksi, kävele mielikuvassa ison peilin eteen. Näet itsesi katsomassa peiliin, mutta takanasi on mallinero, joka katsoo takaasi noin metrin etäisyydeltä. Et ole enää yhtä kokonaisuutta mallineron kanssa, vaan olette erillisiä. Olet palannut omaan kehoosi.
- l) Osoita kiitollisuutesi mallinerolle, joka salli sinun käyttää kehoaan. Tämän jälkeen sinulla on entistä parempi telepaattinen yhteys, ja voit lainata hänen kykyjään milloin tarvitset.
- m) Mallinerolla on sinulle viesti. Kuuntele viesti, sillä se voi liittyä taidon oppimiseen.
- n) Olet jälleen oma itsesi, mutta neron vaikutus jäi sinuun jäljelle positiivisesti.

- o) Osa lainasta on jäänyt sinun ominaisuudeksesi, ja osaat nyt harjoitella taidon tai asian entistä paremmin. Kokeile sitä!⁴⁶

5.2 Työn eteneminen

Työn ensimmäisessä vaiheessa eli aiheen valinnassa päällimmäiseksi nousi lopulta itseäni sen hetkisessä laulun opiskelun ja opettamisen vaiheessa askarruttava ongelma, mielikuvien käyttö laulun opetuksessa. Lähtökohtaisesti suhteeni mielikuviin ja niiden epämääräiseen käyttämiseen laulun opetuksessa oli varsin ristiriitainen ja jopa kyllästyneen turhautunut. Erityisesti minua kiinnosti erilaiset tyyliä hahmottaa mielikuvia ja sen tuomat ongelmat opetuksessa. Näiden lähtökohtien innoittamana halusin tutkia asiaa ja etsiä aineistoa, joka kumoaisi mielikuvien käytön turhaksi ja osoittaisi selkeämmin ymmärrettävät keinot laulun oppimiseen.

Suunnittelin toteuttavani työni kirjallisuuden ja laulun opettajien haastattelujen tai opiskelijoille tehtävän kyselytutkimuksen pohjalta. Lähdeaineistoa etsin Suomen musiikkikirjastojen tietokannoista, yliopistojen tietokannoista, kaupunginkirjastojen tietokannoista sekä yleisesti internetistä. Löysin neljä opiskelijatason tukimusta, jotka liittyivät äänen käyttöön ja mielikuviin. Tutkimukset oli tehty Sibelius-Akatemiassa, Helsingin yliopiston puhetieteen laitoksella ja Oulun yliopiston musiikkikasvatuksen laitoksella. Muuta laulupedagogista kirjallisuutta ja oppimiseen ja opettamiseen liittyvää lähdeaineistoa löytyi runsaasti.

Seuraavassa vaiheessa pyrin rajamaan omaa tutkimusongelmaani tukevaa lähdeaineistoa. Hankin kaikki äänen käyttöön ja mielikuviin liittyvät tutkimukset tarkasteltavakseni ja niistä kolme koin hyödyllisiksi oman aiheeni tutkimuksen pohjaksi. Laulupedagogisten julkaisujen ja aikakausjulkaisujen artikkeleista löytyi erittäin niukasti aiheeseen viittaavaa materiaalia.

⁴⁶ Kauppila 2003, 194-197.

Kyselytutkimusten ja haastattelujen toteuttaminen tuntui tämän tasoisen tutkielman tekemiseen, etäopiskelun ja työn yhdistelmänä liian työläältä, joten päädyin lopulta käyttämään aineistona pelkästään kirjallista aineistoa. Varsinainen tutkimusongelma asettui lopulliseen muotoonsa työn kuluessa ja käsillä olevan aineiston määrittämänä.

Työn teon vaiheissa koin, että suurimman ajan vei käynnistäminen, taustyön tekeminen ja valtavan lähdeaineiston rajaaminen sekä kirjallisen työn tekniikan hahmottaminen. Itseäni tyydyttävän materiaalin puuttuminen sai välillä miettimään tutkimusongelman vaihtamista. Lisäksi opinnäytetyön jaksottainen työstäminen leipätyön ohessa saivat välillä asian etenemisen tuntumaan hitaalta ja työläältä. Lopulta, kun tutkimusongelma ja aineisto oli rajattu ja tyydytty tämän tasoisen työn keskeneräisyyteen, itse työskentely sujui ihan sujuvasti muutaman ohjauksen avulla paikan päällä ja sähköisesti.

Varsinaisesti kysymykseeni ”Miten opettajan ja oppilaan erilaiset oppimistyyli vaikuttavat mielikuvaopetuksessa laulun oppimiseen?” en kokenut, että olisin saanut aineiston pohjalta tyydyttävää vastausta. Jos tekisin opinnäytetyöni uudestaan, tekisin kyselytutkimuksen, jotta aiheella olisi jonkunlaista materiaalia pohjalla. Tämän aiheen toivoisinkin jonkun kokeneemman tutkijan ottavan tutkittavakseen.

5.3 Oma oppimiseni

Ensimmäiseksi oppimiseni kohteeksi haluan nostaa suhteeni aihetta ja sen tutkimista kohtaan. Lähtökohtaisesti negatiivinen suhde ja asenne mielikuvien käyttöön nöyryty ja väistyi mielikuvien hyödyllisyyden tunnustamiseksi: mielikuvien vihaajasta tuli mielikuvien puolustaja. Aihetta työstäessä hahmottui lopulta, mikä oikeasti oli se todellinen ongelma suhteessani aiheeseen eli erilaiset hahmotustavat ja mielikuvien tarkoituksen ymmärtäminen ja opettaminen.

Seuraavana oppimisen oivaltamisena totean opinnäytetyön tutkimusongelman ja hypoteettisen vastauksen ja väittämän todistamisen vaikeuden. Vaikka käytännön kokemuksesta ja laulajakollegoiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta voisi todeta erilaisia ilmiöitä suhteessa laulun opetukseen ja mielikuviin, silti kirjallista opinnäytetyötä tehdessäni tunsin itseni avuttomaksi sen suhteen, että koska lähteitä ja

aiempaa tutkimusta ei löydy, en voi todistaa hypoteettista väittämäni. Mitä lopputuloksia työ toi tullessaan, oli johdettava käsillä olevasta aineistosta ja tyydyttävä siihen.

Kirjallisen työn tekemisestä tärkeimpinä asioina opin asioiden fokusoimisen ja valintojen tekemisen tärkeyden. Työstämisen alkumetreillä kun ei ollut vielä mitään konkreettista, ideaa enempää ja toisaalta valtavasti mahdollisuuksia oli tehtävä valintoja, jotta työ etenisi suuntaansa. Valintojen tekemisessä oli hyväksyttävä, että valinnat määräävät myös työn suunnan ja lopputuloksen. Sama asia kulki tietysti koko opinnäytetyön tekemisen mukana

Lähdeaineiston käyttämisen tekniikka harjaantui kokonaisuudessa opettajan pedagogisten aineiden opinnoissa, erityisesti, kun aiempaan muusikon ja laulajan koulutukseeni sitä on liittynyt hyvin vähän. Kuitenkin se on oppimisen alue, mikä harjaantuisi sujuvammaksi kohdallani tekemällä enemmän tämän tyyppistä työskentelyä ja saamalla siihen ohjausta.

Mielikuvien käyttämiseen laulun opetuksessa sain monta uutta näkökulmaa. Ensimmäkin mielestä johtuva sana mielikuva, viittaa koko oppimisprosessin ytimeen; oppiminen tapahtuu oppijan mielessä. Tästä johtaen kaikki oppimisemme ja käsitteemme ympärillämme ovat kuitenkin jokaisen yksilön subjektiivisia mielikuvia. Tällä perusteella kaikki opetus on sitten lopulta ”mielikuvaopetusta” perustui se sitten laulun opetuksessa fysiologisiin faktoihin tai niiden hahmottamisessa aiheyttydestään irrallisiin mielikuviin.

Uutta näkökulmaa mielikuviin toivat Kauppilan mielikuvaharjoitteet, joissa oppimiseen ylipäättään tarkoitettuja harjoitteita voi soveltaa laulun opetukseen. Laulun opetuksessa mielikuvien käyttöä on liitetty tietyn teknisen asian hahmottamiseen, musiikillisiin asioihin tai esiintymistilanteeseen liittyviin asioihin. Kauppilan mielikuvaharjoitteet antoivat ideaa mielikuvien käytön laajentamisesta, esim. Käytä lainaneroutta -harjoitus laulutaidon hankkimisessa antaa hieman eri vivahdetta mallioppimisen rinnalle.

Ylipäättään mielikuvien antama mahdollisuus vapauttavana tekijänä oppimisessa oli tunnustettava. Opetusprosessin vuorovaikutus ja erilaisten oppimistyilien vaikutuksen

merkitys oli selventävä oivallus suhteeseeni mielikuvien kautta laulutaidon opettamisen monimutkaisuuteen.

Millä tavalla erilaiset oppimistyylit voisi kartoittaa ja miten niitä soveltaa laulun opetuksessa mielikuvaopetuksen näkökulmasta, ja miten opettajan ja oppijan oppimistyylit suhteutuvat opetus/oppimisprosessissa, ovat mielestäni tulevaisuuden jatkotutkimuksen aiheita.

LÄHTEET

Kirjat

Anttila, M., Juvonen, A. 2002. Kohti kolmannen vuosituhannen musiikkikasvatusta. Joensuu: University Press Oy.

Kauppila, R., A. 2003. Opi ja opeta tehokkaasti. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuusinen, J., Korkiakangas, M. 1995. "Oppiminen". Teoksessa kasvatuspsykologia. toim. Kuusinen, J. 4. pianos. Juva: WSOY

Lindh, R. 1998. Mielikuvaoppiminen. Porvoo: WSOY

Vennard, W. 1967. Singing: the Mechanism and the Technique. 4. painos. New York: Carl Fisher, Inc.

Artikkelit lehdissä

Wurgler, P., S. 1997. "Laulutaiteen opetusprosessi" NATS Journal of Singing Volume 53, no 5 May/ June.

Opinnäytetyöt

Alste, E. 1990. Mielikuvat ja fysiologiset faktat laulunopetuksen apuvälineenä. Tutkielma. Sibelius-Akatemia

Salminen, H-M. 2002. Mielikuvien käyttö klassisen laulutekniikan opetuksen välineenä Suomessa ja Virossa. Tutkielma. Sibelius-Akatemia, Musiikkikasvatuksen koulutusohjelma.

Säkkinen, M. 2006. "Nyt sä voit ajatella sitä nielun tilaa et se on niskaan päin se suu auki." : mielikuvat puheterapeutin työvälineenä ääniterapiassa. Pro gradu – työ. Helsingin yliopisto, Puhetieteiden laitos.